

moelijkheden kwam, vermoedelijk door te grote feesten, door giften aan armen, vermoedelijk ook door administratieve fouten in zijn eigen nadeel. In zijn functie geschorst keerde hij in de herfst van '44 naar Java terug waar hij na enige tijd weer een bescheiden positie kreeg in het Nederlands bestuursapparaat. Na nog in Menado en op Ambon te zijn geplaatst, vertoefde hij, ziek geworden, van eind '52 tot begin '55 met verlof in Nederland. Weer in Indië, werd hij in januari '56 assistent-resident in een deel van de residentie Bantam, de armelijke afdeling Lebak; er waren daar geen gouvernementscultures, cultuurprocenten werden er dus niet uitgekeerd. Douwes Dekker constateerde er dat hele dorpen leeg waren gelopen als gevolg van de knevelarijen van het inheems bestuur, vooral van de regent van Lebak en diens schoonzoon die een van de *wedono's* was. Vijf weken na zijn aankomst verraste Douwes Dekker zijn onmiddellijke superieur, de resident, met het schriftelijk voorstel om de regent, die zich een 'hofhouding' van bijna tweehonderd personen kon veroorloven, voor onderzoek naar de hoofdplaats van de residentie te ontbieden en de schoonzoon te arresteren. De resident reed spoorwegs naar Douwes Dekker toe maar deze weigerde hem inlichtingen te verschaffen, o.m. omdat hij bij geruchte vernomen had dat zijn voorganger, die het machtsmisbruik van het inheemse bestuur eveneens had willen bestrijden, zou zijn vergiftigd. Van alle bewijsmateriaal verstoken, stelde de resident zich op het standpunt dat het door Douwes Dekker bepleite ingrijpen, hetwelk een zware schok zou hebben toegebracht aan het inheemse bestuur op heel West-Java, overijld zou zijn. Met goedvinden van Douwes Dekker legde hij de zaak voor aan gouverneur-generaal Duymaer van Twist, wiens ambtstermijn bijna was afgelopen. De door deze ingeschakelde Raad van Nederlands-Indië was van oordeel dat de assistent-resident van Lebak onbesuisd was opgetreden; hij werd overgeplaatst naar een minder gunstig gelegen ressort en kreeg, geheel conform het voorstel van de resident, een berisping; vroeg, diep gekwetst als hij nu was, om eervol ontslag; zag dat verzoek prompt ingewilligd; verzocht van Twist om een audiëntie, maar deze die op het punt van vertrekken stond, ontving hem niet.

Bijna een jaar later, in april 1857, keerde Douwes Dekker, financieel gesteund door een broer die tabaksplanter op Java was geworden, naar Europa terug; de Nederlandse vrouw met wie hij in '46 in het huwelijk was getreden en die in verwachting was van een tweede kind, moest hij achterlaten. In Brussel leidde hij een arm bestaan. Hij wendde zich tot van Twist die hij in Den Haag bezocht, verzzoekend om een aanbeveling voor een nieuwe functie als Indisch bestuursambtenaar – geen succes. Een